

Kresba Fedor Vico

Téma

Nedokončené příběhy tajných zdrojů

■ Erik Best

V knize *Tajný zdroj* Bob Woodward napsal, že Mark Felt, legendární zdroj aféry Watergate (přezdívaný Hluboké hrdlo), byl hnán vnitřním přesvědčením odhalit, co se děje v Nixonově Bílém domě. „Justiční systém byl Nixonem a jeho muži natolik pošpiněn a zpolitizován, že FBI nikdy nemohla odhalit jádro aféry Watergate,“ dodal.

Felt měl tehdy pocit, že se musí obrátit na média, i když stát se informátorem novinářů pro něj znamenalo velké riziko. Nakonec však Woodward uvedl, že Feltovy motivy „byly jistě komplikované a ne zcela vysvětlitelné“.

Čtyřicet let poté se česká investigativní žurnalistika nachází v podobné situaci, neboť je v rozsáhlé míře odkázána na osoby v oficiálních postaveních, které jsou zklamané stávající politickou situací i justičním systémem.

Pokračování na str. 6

Ze syndikátu

**Řídící výbor
(informace z jednání)**

8. června 2011

ŘV v úvodu jednání schválil návrh kolegy Zemana, aby se ŘV zabýval otevřeným dopisem člena ŘV kolegy Kučery s připomínkami k práci grémia na příštím jednání ŘV, aby mohl být tomuto jednání přítomen i autor dopisu.

Kolegové Holub a Černý informovali o schůzce s ministrem kultury ČR, o česko-britské novinářské konferenci, která se uskutečnila v dubnu t. r. (delší zprávu uvádíme v tomto Mediažurnálu na str. 3), a také o ohledech politiků a ústavních činitelů na prohlášení SN k návrhu na zvýšení DPH a k protestu proti zásahu vojenské policie v ČT. Kolegové Veis a Pavelka sdělili dosavadní zkušenosti s přípravou Mediažurnálu a vysvětlili okolnosti příprav webových stránky MŽ - posledním z řešených technických problémů byl převod díspozičního práva k doméně www.sncr.cz, k níž podobně jako k doméně mediazurnal.cz měli přístupové kódy pouze bývalí mistopředsedové syndikátu.

ŘV schválil kromě termínů gremiálních porad a dalšího jednání ŘV také uspořádání dvou konferencí ve 2. pololetí 2011. Kromě již avizované konference o mediálních radách, která se uskuteční 14. září 2011, plánuje SN v prosinci 2011 ještě konferenci o investigativní žurnalistice.

ŘV projednal Zprávu kontrolní skupiny (KOS) o hospodaření syndikátu v roce 2010. V diskusi odpověděl předseda KOS kolega Beránek na dotazy členů, týkající se především nákladů vynaložených na právní služby. ŘV předloženou zprávu KOS o hospodaření SNČR v roce 2010 schválil.

ŘV schválil žádost libereckého regionálního sdružení o poskytnutí grantu na vydání česko-německé čítanky. Tato publikace bude bezplatně dodána do knihoven jak na české, tak na německé straně hranice. Celkové náklady na vydání publikace činí 340 000 Kč.

SN ČR se na těchto nákladech bude podílet částkou 20 000 Kč.

Kolegyně Šuláková upozornila přítomné zástupce z regionů, že příspěvek na činnost mohou obdržet pouze po předložení zprávy o činnosti za minulý rok, schválený valnou hromadou regionu. V této zprávě pak musí být i vyúčtování poskytnuté zálohy, tzn. kolik a na co bylo z poskytnuté zálohy použito.

red

Inzerce

**ceník inzerce
(platný pro rok 2011)**

Obálka 3. a 4. strana (plnobarevný tisk)	Vnitřní strana (černá+modrá)
celá strana 20 000 Kč	celá strana 17 000 Kč
1/2 strany 12 000 Kč	1/2 strany 10 000 Kč
1/3 strany 8000 Kč	1/3 strany 7000 Kč
1/4 strany 6000 Kč	1/4 strany 5000 Kč

V případě potřeby zajistíme grafické zpracování dodaných podkladů.

Editorial

Pro toto vydání Mediažurnálu jsme požádali Erika Besta, Jaroslava Spurného a Marka Wollnera, tři žurnalisty spjaté s investigativní žurnalistikou, aby popsali, jak vidí její úroveň, možnosti a dopady v České republice. Jejich střizlivý pohled nesrší optimismem, ale možná překvapivě svědčí o tom, že nad úrovní českých novinářů a médií nemusíme plakat. Že svou práci v daných podmínkách odvádějí uspokojivě. Že

větší - a jenom novináři těžko řešitelný - problém s její větší účinností je založen ve společnosti samé a zejména v politické sféře, od níž se odvíjí i práce policie a justice. Z jiného úhlu doplňují jejich pohled Jiří Crmaciu a Libor Kalina. Téma korupce a všelijakého šibalství je blízké slovenskému kreslíři Fedoru Vicovi, jehož kresby provázejí toto vydání Mediažurnálu.

ju-zp

Webové stránky mediazurnal.cz

V polovině června jsme otevřeli webové stránky Mediažurnálu: www.mediazurnal.cz

Jejich podoba vznikala postupně, prošla připomínkami členů Řídícího výboru SN, přednost dostala co nejpřehlednější orientace s možnostmi praktických odkazů. Zdržení bylo způsobeno zablokováním domény na některých adresách předchozích funkcionářů SN, teprve po administrativním vyřešení možností přístupu jsme mohli stránky spustit.

Součástí hlavní stránky je přehled o aktuálním dění v médiích připravovaný Ondřejem Austem,

jehož prostřednictvím se dostanete na stránky serveru Médiař.cz.

Příspěvky do zpravodajství Mediažurnálu i do jeho tištěné verze zasílejte na adresu:

redakce@mediazurnal.cz

Zprávy určené výhradně na webovou stránku zasílejte kolegovi Zdeňkovi Kučerovi na adresu:

kucera@mediazurnal.cz

Stránky vytvořila a spravuje firma GH-Networks na základě smlouvy schválené ŘV v prosinci 2010.

red

Kresba Fedor Vico

Obsah

■ Nekonečné příběhy tajných zdrojů (Eric Best)	1	Novináři nestávkovali (Michal Cirmaciu)	13
Hlavní události prvního pololetí 2011	3	Dvojitý život Jarmily Cysařové (Jindřich Beránek)	14
Setkání českých a britských novinářů (ač)	4	Poznámka ke knize Karla Hvizďaly (Barbora Osvaldová)	15
Ze Slovenska – Snímanie kliatby (Peter Kubínyi)	5	V Gdaňsku o české žurnalistice (mro)	16
Chyťte zloděje, odhalte korupčníka (Jaroslav Spurný)	8	Pomoc ženám – jak sladit potřeby rodiny a profese (Barbora Tesařová)	17
České Watergaty (Marek Wollner)	9	Žurnalistický slovník 2011	18
Miliony se nosily v igelitkách (Libor Kalina)	12	Čeští fotoreptéři – Dana Kyndrová	19

Tiráž

Mediažurnál, zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Vydavatel: Syndikát novinářů ČR, Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1. IČ: 00408123. Telefon: 224 142 455-6, fax: 224 142 458, e-mail: kancelar@syndikat-novinaru.cz, www.syndikat-novinaru.cz. Redakční rada: Adam Černý, Ondřej Aust, Jaroslav Veis. Redakce: Jaroslav Veis (šéfredaktor), Zdenko Pavelka. Grafická úprava: Jakub Tavyari. Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Čajkovského 1511, 738 01 Frydek-Místek. MK ČR – E6301. Vychází 4x ročně, místo vydání Praha.

Hlavní události prvního pololetí 2011

24. 1. Zpravodajsko-publicistická stanice Z1 skupiny J&T přestala vysílat. Startovala v červnu 2008, neúspěšně se však potýkala s veřejnoprávní ČT24 i nezájmem inzerentů a skončila s dluhy přes půl miliardy korun.

1. 2. Šéfredaktorem Hospodářských novin se stal Petr Šabata. Vystřídal Petra Šimůnka, který deník vedl od října 2005. Šimůnek v červnu ohlásil odchod z firmy.

1. 2. Po 75 letech skončilo na krátkých vlnách zahraniční vysílání Českého rozhlasu 7 – Radia Praha, kvůli zkrácení rozpočtu ze strany ministerstva zahraničních věcí. Dál vysílá přes internet.

11. 3. Do pražského sídla České televize vtrhlo ozbrojené komando vojenské policie, s cílem odnést si údajně tajný dokument z vojenského zpravodajství. Vojáci v kuklách přeskočili turniket, uzavřeli chodbu a z televize si odnesli několik pytlů materiálu.

1. 4. Začal pravidelně vysílat digitální rozhlas, v Praze a v Příbrami. Jde o první pravidelné vysílání zemského digitálního rozhlasu v ČR. První pravidelné vysílání analogového rozhlasu odstartovalo v Československu 18. května 1923.

1. 4. Hospodářské noviny, Lidové noviny a MF Dnes zpoplatnily obsah svých tištěných vydání na internetu.

1. 5. Začala vysílat nová pražská televizní stanice Metropol. Mezi moderátory jsou Eva Jurinová a Monika Valentová. Majoritním vlastníkem a investorem je Luboš Měkota. Za projektem stojí i zakladatelé hudební TV Óčko Jiří Němeček a Pavel Attel, bývalý reportér Novy Marek Vítek a exředitel Z1 Zdeněk Šámal, který se k 1. červnu stal programovým ředitelem. Televizi strategicky řídí Petr Kraus.

2. 5. Na Slovensku naostro odstartoval projekt společného zpoplatnění zpravodajských webů nazvaný Piano. Tvůrcem je Tomáš Bella ze společnosti Next Big. Přístup si lze předplácet na

týden za 0,99 eura (24 Kč), na měsíc za 2,9 eura (70 Kč) či na rok za 29 eur (700 Kč). Za první měsíc provozu projekt utržil přes 40 000 eur (970 000 Kč). V projektu je zatím 9 webů: Hospodářské noviny, Pravda, Sme, Šport, .týždeň, TV Joj, PC Revue, Mediálne.sk a Me-Too.sk.

31. 5. Lifestylevá televize Public TV podnikatele Ludka Vinše po 4 letech existence ukončila vysílání. Její dluhy dosáhly řádově stamilionů korun.

7. 6. Bývalý šéfredaktor bulvárního deníku Blesk Vladimír Mužik bude řídit PR televize

9. 6. Novými členy Rady České televize na 6 let byli poslanci zvoleni bývalý šéf agentury ČTA a neúspěšný kandidát na generálního ředitele ČTK Michal Jankovec, někdejší dlouholetý šéfredaktor zpravodajství a publicistiky TV Prima Jiří Závozda, majitel reklamní agentury Ian Derson advertising René Kühn a spisovatel Antonín Bajaja (mandát jen do 19. 3. 2014, nahradí totiž Josefa Jařaba, který rezignoval v roce 2009). V Radě Českého rozhlasu by měli nově zasednout Ervín Kukuczka, Michal Stehlík, Ivan Tesař a Petr Šafařík. Kukuczka, Stehlík a Tesař na 6 let, Šafařík bude mít mandát jen do 15. 3. 2012. Nahradí totiž v březnu zesnulého člena rady Ladislava Jišu na dobu do konce jeho mandátu.

10. 6. Generálním ředitelem ČTK se stal Jiří Majstr, dosavadní náměstek předchozího šéfa Milana Stibrala, který veřejnoprávní agenturu vedl od roku 1993 a nyní odešel do důchodu.

16. 6. Začala vysílat nová televize Harmonie TV, provozuje ji telekomunikační družstvo Coop TV. Zaměřuje se na seniory, proto preferuje „neagresivní“ pořady a záměrně

nezařazuje do programu politické zpravodajství a investigativní publicistiku. Mezi moderátory jsou Marie Tomsová, Pavel Trávníček, Petra Černocká či Václav Upír Krejčí.

16. 6. Z obrazovky veřejnoprávní ČT1 a zpravodajské ČT24 má zmizet reklama, tu budou moci vysílat jen kanály ČT2 (výnosy půjdou do státního fondu kultury) a sportovní ČT4 (na pořady se sportovní tematikou). Obchodní sdělení budou zakázána rovněž v případě internetových stránek veřejnoprávní televize a ČT nebude moci vůbec vysílat teleshopping. Zároveň do státního fondu kinematografie budou napříště místo ČT přispívat komerční televize Nova, Prima a Barrandov, 2 % svých ročních čistých výnosů z reklamy. Počítá s tím novela mediálních zákonů z dílny ministra kultury Jiřího Bessera (TOP 09).

Nova. Bude podřízen ředitelce marketingu Miloslavě Novákové. Tisková mluvčí Michaela Fričová z Novy koncem června odchází. Mužika v čele Blesku vystřídal k 1. květnu Pavel Šaft, do té doby šéfredaktor týdeníku Reflex. Ten po něm má podle měsíčníku Strategie převzít Ivan Hamšík.

8. 6. Generální ředitel České televize Jiří Janeček oznámil, že k 31. srpnu rezignuje ze zdravotních důvodů. Janeček je nejdéle sloužícím ředitelem ČT, ve funkci stráví přes 8 let. Poprvé nastoupil 19. 7. 2003. V červenci 2009 ho Rada ČT s předsedou Jiřím Baumrukem, někdejším šéfem sportovní redakce ČT, zvolila na dalších 6 let. Veřejnoprávní televizi zanechává v situaci, kdy po několika letech vyrovnaných rozpočtů musí začít sahat do rezerv. Do půli června zájem o místo šéfa ČT potvrdili bývalý generální ředitel TV Nova Petr Dvořák a výkonný ředitel hudební TV Óčko Hynek Chudárek.

Stalo se

Setkání českých a britských novinářů

Česko-britské novinářské kolokvium se letos uskutečnilo ve dnech 11. a 12. dubna.

Z britské strany se zúčastnilo sedm špičkových novinářů: zástupce šéfredaktora deníku Sunday Times *Martin Ivens*, bývalý šéfredaktor listu Guardian *Peter Preston* (dnes legenda britské scény, zároveň stále komentátor Guardianu), *John Lloyd*, zpravodaj Financial Times ve východní Evropě včetně Ruska na přelomu 80. a 90. let, zakladatel Reuters Insti-

tute v Oxfordu a současně komentátor deníku Financial Times, *Anne McElvoyová*, vedoucí politického zpravodajství týdeníku Economist a zároveň pravidelná komentátorka BBC, *Martin Woollacott*, dlouholetý zahraniční (zejména blízkovýchodní) zpravodaj a komentátor Guardianu do r. 2009; *Tony Curzon Price*, šéfredaktor renomovaného internetového deníku Open

Democracy, a *Edward Lucas*, zpravodaj týdeníku Economist pro střední a východní Evropu.

Z české strany se kolokvia zúčastnili: *Adam Černý* (předseda Syndikátu SN ČR a zahraniční redaktor, Hospodářské noviny), komentátor *Jan Macháček* (Respekt), *Daniel Kaiser* (Lidové noviny), *Martin Ehl* (vedoucí zahraniční redakce, Hospodářské noviny), *Jindřich Šídlo* (Hospodářské noviny), *Kateřina Šafaříková* (Respekt), *Eric Best* (vydavatel a šéfredaktor, Fleet Sheet), *Jaroslav Veis* (volný novinář), *Lenka Zlámalová* (komentátorka, Lidové noviny), *Jiří Hošek*, (vedoucí zahraniční redakce, Český rozhlas 1), *Jaroslav Šonka* (volný novinář), *Václav Sochor* (šéfredaktor, Český rozhlas). Kolokvia se rovněž zúčastnil *Václav Štětka* z projektu ox-fordské univerzity o středo- a východoevropských médiích, *Jiří Pehe*, politolog, komentátor a ředitel New York Univerzity v Praze.

Program kolokvia zahrnoval tři části. Předně „interní“ diskusi novinářů o stavu médií v Evropě, ve střední Evropě a v Česku; dále dvě veřejné debaty před širším publikem. Dvoudílná diskuse o médiích proběhla první den dopoledne v naplněné přednáškové místnosti Ústavu mezinárodních vztahů, veřejné debaty se odehrály v plně obsazených dvou sálech NYU před 250 posluchači a v Senátu PČR.

Účast z britské strany lze hodnotit coby vynikající, jak reprezentativností a profesionální úrovní účastníků, tak i vlastními vystoupeními a aktivitou. Je potěšující, že britští účastníci si celou akci pochvalovali a dali najevo zájem o další pokračování.

Z jednání česko-britského novinářského kolokvia v Senátu Parlamentu České republiky. Foto archiv Senátu PČR

ač ■

Budoucnost internetu je v komunitních webech

Tradiční tištěná média a nejčtenější deníky v Česku v současnosti zpoplatňují internetové verze svých tištěných vydání. Mohlo by se tak zdát, že jsou tištěné deníky už na odpis a zcela je nahradí on-line média.

Zájem o média souvisí přímo také se zájmem lidí o volby, řekl v exkluzivním rozhovoru s redaktorem Rádio Česko Daliborem Zitou šéfredaktor zpravodajského serveru OpenDemocracy.net *Tony Curzon Price*:

Zajímavé je, že média, která dnes nejsou v krizi, jsou finanční, ekonomická média. Deníky The Financial Times, The Economist, The Wall Street Journal si všechny vedou dobře. A vede se jim dobře, protože mají klientelu, která jedná podle informací, které jí tyto deníky přinášejí. Tyto deníky jen nenastolují témata, o nichž se mluví, ale ovlivňují samotné každodenní rozhodování lidí, kteří je čtou. A podobně by přinejmenším média veřejné služby měla vypadat všeobecně, aby přinášela informace, jež potřebujeme, abychom mohli jednat jako občané. Jediná cesta, jak oživit média v krizi, je probudit v lidech smysl pro občanství, aby lidé začali mít pocit, že se jich zprávy v médiích opravdu týkají.

Ale jak mohou média v lidech probouzet jejich „mysl pro občanství“, o němž mluvíte? Nehrají tu spíš třeba nějakou roli nevládní organizace?

Je velmi mnoho věcí, které způsobují, že se stále méně zajímáme o politiku. Já toho samozřejmě nevím dost o české politice, abych byl schopen říci, co je problémem tady. Ale mám silný pocit, že ve Velké Británii šlo o dvojí proces. Zaprvé: centralizace politiky nevyhnutelně zapříčiňuje, že lidé mají stále méně pocit, že je důležité, aby se na ní podíleli. Takže jako první krok pro ozdravení médií bych doporučoval soustředit se na místní rozhodování a místní demokracii. Je tu také další faktor, a to skutečnost, že stát se zbyrokratizoval. Takový stát neposkytuje, nenabízí lidem nějaký společný cíl nebo společný program, ale funguje spíš jako nákupní družstvo, které prostě poskytuje služby. Stejně jako necitím žádnou zvláštní oddanost vůči supermarketům, tak jí necitíme vůči tomuto druhu státu.

Vy nyní působíte jako šéfredaktor Open Democracy, což je internetové médium, které si za deset let své existence vydobýlo velmi slušnou reputaci, co se týče komentářů a politických analýz. Jak jste na tom dnes, co se týče financí a ekonomické stránky věci?

Finančně je to přišerně náročné. Ale zase na druhou stranu, protože publikujeme pouze na webu, tak máme velmi nízké náklady. Pro ten typ zpravodajství, jaké přinášíme my, zmizely bariéry v podobě nákladů na publikování.

Kolik máte vlastně čtenářů?

Nyní máme zhruba pět milionů čtenářů za rok. Máme jádro asi 15 až 20 tisíc čtenářů, kteří čtou takřka vše, co napíšeme. Náš model financování je částečně založen na dárcovství převážně od těchto čtenářů, které se pohybuje okolo 50 až 100 dolarů na člověka za rok. Toto představuje určitou finanční základnu od předplatitelů, což je asi 20 procent našeho příjmu. Spoléháme se na filantropy. A můj největší problém s tímto druhem rozpočtu je ten, že můžeme těžko zaplatit za práci všem tvůrcům našich článků. Takže se spoléháme na lidi z nevládních organizací, na akademiky a experty různých think-tanků, kteří dobře vědí, že by se měli účastnit veřejné debaty, aby byla jejich analýza nebo názor vyslyšen.

Takže inzerce vás příliš nežíví?

Inzerce máme velmi málo. Částečně proto, že nejsme pro inzerci příliš vhodní. Jedna z věcí, kterou si uvědomíte, když děláte tuhle práci, je, že reklama na webu funguje, když jsou lidé v rozpoložení si něco vybrat. Když však čtete seriózní článek, tak už si nic nevolíte ani nevybíráte, už jste v cíli. Reklama funguje třeba na Googlu a funguje na něm tak dobře, protože člověk je přesně v tom stavu myslí, ve kterém si něco vybírá.

Rádio Česko 27. května 2011 v 09.45,

rubrika Týden v médiích ■

Snímanie kliatby

V březnovém čísle měsíčníku Slovenského syndikátu novinářů Fórum jsme si přečetli několik zpráv o havarijní ekonomické situaci tamního syndikátu a návrh na svolání mimořádného sněmu. Začátkem května jsme proto požádali předsedu SSN Petera Kubínyho, aby svým českým kolegům stručně popsal, co se s jejich novinářskou organizací děje. Protože Mediažurnál měl uzávěrku až po sněmu, k první zprávě mohl Peter Kubíny připojit dovětek se zprávou o podmíněném rozuzlení existenčních problémů SSN.

Pred snemom

Posledný májový piatok sa zídu delegáti Slovenského syndikátu novinárov na mimoriadnom 10. sneme SSN v Bratislave. Iba pol roka po deviatom sneme...

Už samotné slovíčko „mimoriadny“ v súvislosti so snemom napovedá, že aj situácia v SSN je – mimoriadna. Syndikát sa ocitol vo finančnej kríze. Dôvodov je, ako to už býva, hneď niekoľko. Prvým je hospodárenie organizácie v posledných rokoch, keď sme „prejedali“ bývalé školiace stredisko v Harmónii. Rok čo rok sme ukrajovali z peňazí získaných za jeho predaj, až sa napokon minuli. Bývalé vedenie syndikátu prišlo na deviaty snem s novou ekonomickou stratégi-

ou, ktorej základným pilierom mala byť vysoká škola pre žurnalistov, využívajúca priestory Domu novinárov v Bratislave. Mala byť – ale pre prietahy bývalého ministra školstva ani napriek jej akreditácii – nie je. A tak sa celkom logicky stalo, že novému vedeniu SSN došli peniaze už po dvoch mesiacoch od snemu, v januári 2011. Aby toho nebolo málo, deviaty snem prijal uznesenie, že Dom novinárov nemôžeme predaj ani ním ručiť za pôžičku. Zrejme preto, že delegáti snemu nevedeli, že organizácia je takmer bez peňazí. O tom sa nehovorilo... Snem nám teda zviazal ruky, pribil nás na kríž, či ako zvykneme hovoriť my, uvalil na budovu – kliatbu. A môže to byť iba ďalší snem, čo z nás tú kliatbu sníme.

Určite by bolo privčas hovoriť, že nám hrozí zánik, a nebola by to ani pravda. Najhoršie, čo sa slovenským novinárom nateraz môže stať, je, že prídu o Dom novinárov, ktorý má svoju tradíciu, viaže sa k nemu veľmi veľa nostalgie, najmä pokiaľ ide o seniorov. Tomu sa však chceme vyhnúť a na mimoriadnom sneme predstavíme koncepciu rozvojovej stratégie SSN, finančnú nevyvímajúc. Na jej prípravu sme však mali primárne času a pripravovať stratégiu v strese, nuž, to by sa asi dobre neskončilo. Od snemu chceme predovšetkým – čas. Ak sníme „kliatbu“, vezmeme si úver a pokúsime sa znova postaviť na nohy. A nielen finančne...

Čo bude ďalej, je v rukách delegátov.

Snem rozhodol

Mimoriadny 10. snem SSN „sňal kliatbu“ 9. snemu z novembra 2010 a zrušil jeho uznesenie, podľa ktorého SSN nesmel ručiť za bankový úver Domom novinárov v Bratislave, ani Dom novinárov predaj. Čo je však ešte podstatnejšie, schválil aj novú Programovú stratégiu rozvoja SSN na roky 2011 až 2013 hovoriacu o aktivitách, ktoré by syndikátu mali zabezpečiť finančné prostriedky na jeho činnosť.

Mienime si vziať úver, ktorý by pokryl náklady na našu činnosť približne na jeden rok, a za ten čas chceme novú programovú stratégiu uviesť do života. Dom novinárov v Bratislave nepredávame.

Kreslír Mediažurnálu

Narodil se v roce 1944 v Šapinci na východním Slovensku v učitelské rodině a žije v Prešově. V r. 1962 maturoval na řezbářském oddělení Střední školy umeleckého průmyslu v Bratislavě. Už v patnácti letech začal publikovat vtipy a od r. 1965 vycházel v týdeníku *Roháč* zbojnický cyklus *Dereš*, který vyšel v r. 1969 knižně, ale vzápětí byl stažen z distribuce a sešrotován. V r. 2009 vyšel konečně znovu (rozšířený) *Dereš* s podtitulem *...a nikdy jinak*.

Po r. 1989 publikoval až do rozdělení Československa v deníku Lidové noviny, pak v deníku Sme. V letech 1994–1997 spolu s bratrem Mirem redigoval satirický čtrnáctideník *Bumerang* pro Pivovar Šariš a se sloganem *Dobré bumerangy se vracejí* se mu daří v některém periodiku tento nápad občas vzkřísit – aspoň jako rubriku. Za aktuální vtipy pro *Hospodářské noviny* byl mezi kari-

turisty nominovanými na Česko-Slovenskou Novinářskou cenu 2010. V poslední době publikuje hlavně ve slovenském deníku *Hospodárske noviny*, v měsíčníku *Parlamentný kuriér*, v regionálním deníku *Korzár*, čtrnáctideníku *INFO Rusín* a v pražském *Ukrajinském* žurnále.

V Prešově od r. 1995 dodnes zorganizoval už 17 ročníků jediné mezinárodní soutěže žánru cartoon na Slovensku – Zlatý sudok (vtipy na téma Pivo). Vico se jako Rusín angažuje v národnostním tisku (cyklus *Ilko Sova z Bajusova*), v e-médiích a dokumentárním filmu – je hrdinou dvou mezinárodně oceněných dlouhých dokumentů *Iné svety* (2006) a *Osadné* (2009).

Karikatury vystavoval jak na Slovensku, tak v Česku (Salony v Malostranské Besedě, Klub slovenskej kultúry, Slovenský inštitút v Praze aj). Ocenění získal v zahraničí (např. v makedon-

Fedor Vico

Fedor Vico na vernisáži Salonu k 20. výročí České unie karikaturistů v r. 2010 v pražské Malostranské besedě. Foto archiv týdeníku ČUK e-GAG

ském Skopje) i v Praze (Emil Stadiónu 1989). Za mnohovrstevnou spolupráci s českými kolegy byl jmenován čestným členem České unie karikaturistů.

Nedokončené příběhy tajných

Pokračování ze str. 1

Nicméně ani motivy těchto jedinců nejsou plně vysvětlitelné. Bez těchto nápomocných zdrojů by orgány činné v trestném řízení nebyly s to odhalit ani polovinu skandálů, které den za dnem plní české noviny. V tomto ohledu ti, kteří slouží jako tajné zdroje, poskytují veřejnosti velkou službu, podobně jako žurnalisté, kteří o těchto odhaleních píší.

Většina těchto skandálů ale není nikdy plně rozřešena, čímž výše zmiňovaní prokazují veřejnosti vskutku medvědí službu. Dokonce i tehdy, když někdo odstoupí ze své funkce, se málokdy dozvíme celý příběh. V poslední době jsme zasypáni takovým množstvím zpráv ukazujících na protiprávní jednání a zneužití postavení, že nám všechny splývají v jeden mlhavý celek. Pokud budeme volně parafrázovat Stalina, tak můžeme říct, že jedna korupční kauza je skandál, milion pouze statistika. Funkcionářům, kterých se to týká, samozřejmě velmi vyhovuje, když jejich případ zůstane nedořešen, neboť tak brzy upadne v zapomnění a splyne s kupou těch dalších.

Pro české novináře a jejich pověst to není zrovna dobrá zpráva. I na jejich hlavy padá

část viny za nedostatek úspěšně vyřešených případů. Namísto toho, aby se pevně drželi kauzy a nespustili z ní oči, dokud se nedostaví výsledek, často přecházejí rychle z jedné kauzy na druhou. Možná jsou blokováni svými edito-

ry z komerčních nebo politických důvodů, nebo se ocitají pod tlakem svých informátorů, aby neprozradili víc, anebo je to známkou hranic jejich vlastních investigativních schopností.

zdrojů

Ukazuje se, že většinu informací o případech korupce a jiných skandálů čeští novináři dostávají jen od jednoho anebo několika málo přímých zdrojů, nejčastěji z řad policie, státního zastupitelství či soudních dvorů. K úniku informací často dochází tak, že se novinářům do rukou dostane spis obsahující všechny příslušné detaily. Oproti tomu Woodward v *Tajném zdroji*

Ale proč MFDnes v tomto bodě skončila? Co takhle role, kterou v této kauze zastávali američtí manažeři? Věděli, co se odehrává, nebo byli „čisti jako lilium“? Měl se do případu zapojit Americký burzovní dozor (U. S. SEC)? Pokud tito manažeři informovali americké velvyslanectví o údajném pokusu o uplácení, jak napsala MFDnes, informovala pak americká vláda českou stranu? Nebo si to Američané nechali pro sebe, aby se tím neocitli v pozici, kdy by podávali hlášení o snaze upláct právě těm, kteří se o to sami pokoušeli?

První květnové články MFDnes o této kauze budily tento dojem: aby se zakázka na pan-

Kroupa na konci svého článku z 20. května (devět dní po uveřejnění první reportáže o pandurdech), že podle dostupných indicií peníze, které Dalík od rakouské firmy Steyr požadoval, nakonec nedostal. Jak je tedy možné, že na druhý pokus zakázka prošla? Zřekla se česká strana svých finančních požadavků? Pokud ano, stalo se tak na základě naléhání ze strany americké vlády?

V závěru knihy *Tajný zdroj* Woodward říká: „Vždy ale zůstanou nezodpovězené otázky a tyto povedou k dalším otázkám. Díky tomuto začarovanému kruhu, kdy stávající otázky neustále plodí další a další, mají lidé jako já pořádky.“

Stejně tak je tomu v případě české investigativní novinářiny – jen to někdy vypadá, že zde je víc otázek než odpovědí.

Erik Best je vydavatelem denního anglického zpravodaje *Fleet Sheet* (www.fleet.cz), mezi jehož odběratele patří mnoho významných společností působících na českém trhu. Na počátku roku 2001 začal rovněž vydávat bezplatný e-mailový bulletin *Final Word* (www.fsfinalword.com). Narodil se roku 1962 v Severní Karolíně v USA. Roku 1985 promoval z diplomacie, kterou vystudoval na Georgetown University ve Washingtonu, D. C., pokračoval studiem ruského jazyka na Middlebury College ve Vermontu, v letech 1983 a 1984 studoval ruštinu v Moskvě. Od roku 1991 žije v Praze. Je členem představenstva Americké obchodní komory v ČR a v letech 1995–1996 byl jejím prezidentem. Je rovněž členem *Transparency Int.*

zdůrazňuje, že od Hlubokého hrdla neobdržel žádné přesné detaily (natož přehledný spis), ale spíše jakýsi návod, jak dále postupovat. Woodwarda a jeho spolupracovníka Carla Bernsteina tak nasměroval k dalším zdrojům, jež je postupně dováděly k novým a novým materiálům.

Čeští investigativní žurnalisté často příliš spoléhají na materiály, které jim někdo strčí přímo pod nos, aniž by si položili některé klíčové otázky. Například: Kdo profituje z úniku těchto informací? Nevyužívá mě někdo pro své vlastní záměry? Neprokazují svým čtenářům špatnou službu, když nezaplním prázdná místa příběhu? Jak mohu ospravedlnit odhalení některých detailů ze spisů nebo záznamů, zatímco odhalení jiných ne?

Probíhající skandál kolem nákupu obrněných Pandur představuje zajímavý příklad. Mladá fronta Dnes poskytla svým čtenářům skutečnou službu v podobě odhalení obsahu výsledků, které prováděli vídeňští vyšetřovatelé. Dozvěděli jsme se klíčovou informaci o zapojení Marka Dalíka v této kauze. Zároveň jsme si mohli přečíst jasnou narážku na to, že konečné rozhodnutí o „provizi“ záviselo na Mirkovi Topolánkovi.

dury mohla uskutečnit, byl úplatek nakonec v roce 2009 zaplacen. Bylo to tak, nebo byl údajný pokus o uplácení z roku 2007 jediným pokusem? Jen tak mimochodem napsal Janek

Téma

Chty'te zloděje, odhalte korupčníka

Jaroslav Spurný

Investigativní žurnalistika je mrtvá, ať žije forenzní analýza. Tak se dá velmi zjednodušeně popsat, kam se pokusilo v posledních pěti letech pokročit tuzemské „pátrací“ psaní. Narazilo ale na mantinely, které se v české kotlině zdají být nepřekonatelné. Nedostatek času, nedostatek peněz a omezený zájem čtenářů.

Opět musíme zjednodušovat. V Česku existují tři zásadní přístupy k investigativnímu psaní, ale stejně tak čtenáři přistupují ke čtení investigativních textů. Zkusme to popsat na případu Sazky a jejího šéfa Aleše Hušáka. Nejjednodušší, téměř bulvární přístup je reprezentován novinářským objevem, že šéf Sazky vlastní rozsáhlé pozemky a vilu na ostrově Menorca. OK, ale co s tím? Pisatel i čtenář jaksi tuší, že něco nemusí být v pořádku, že si šéf Sazky nemusel na majetek vydělat zrovna čistým způsobem. Tento způsob psaní a čtení je v Česku nejrozšířenější, protože na vnímání nejjednodušší a vlastně rezignuje na základní novinářskou práci. Tedy dávat informace do souvislostí, pokusit se jimi ukázat jevy, které charakterizují tuto společnost.

Druhý přístup představuje v Česku vrchol investigativní žurnalistiky. Novináři zjistí, že v oblasti hazardu, který Sazka léta ovládala, není mnohé v pořádku. Loterijní zákony jsou nastavené tak, že umožňují společnostem provozujícím hazard podvádět, ulívat obrovské částky peněz, gangsterům prát špinavé peníze a naopak občanům neumožňují se proti tomu účinně bránit. Politici, zřejmě uplacení, brání změně zákonů, občansky prospěšné společnosti,

kam musí loterijní společnosti odvádět část zisků, jsou jen zástěrkou pro podnikání loterijních firem, které je samy zřídily. Je možné najít konkrétní důkazy. Hušákova vila dostává tím jaksi jiný rozměr. Výsledkem je slušný přehled, co se děje, ale obyčejně také absence přesvědčivých důkazů.

Kresby Fedor Vico

Třetí přístup: novinář udělá vše, co předtím. Navíc zajede na Menorcu, aby na místě zjistil, jak je to s vilou a pozemky. Zjistí, kteří politici brání změně zákonů, a proklepne si jejich propojení na loterijní firmy. Najme si slušného pátráče, který projede občansky prospěšné společnosti, aby zjistil, kdo je zřizuje a kam jdou peníze z hazardu určené na dobročinné účely. Najde si zdroje uvnitř firem provozujících hazard a pravidelně se s nimi schází, aby skrze jejich informace pochopil systém a našel usvědčující důkazy.

Nic takového v Česku není ve skutečnosti možné. Média nemají peníze, aby dlouhodobé pátrání zaplatila. V médiích není dost prostoru, aby v nich vycházela série článků věnujících se jediné problematice. A čtenáři, až na výjimky, to nevyžadují. A nedej bože, že by novinář dva tři týdny pátral po jedné nepravosti, a pak zjistil, že jeho pátrání nikam nevede a on tudíž nemůže napsat článek. To nezaplatí už nikdo. Navíc složitá pátrání mohou sice odhalit hluboko zasutá fakta, ale je tu problém – zsvěcený článek, který se málokomu v Česku chce číst. Například největší problém Česka je energetika, přesně řečeno podnikání s ní spojené. V něm je skryto skutečné prorůstání zločinu do státní správy, neuvěřitelné předražování zakázek, klientelismus, korupce, defraudace, arogance moci peněz i exekutivní moci, ale i ohrožení masivním průnikem Kremlu na český trh. Moje zkušenost je, že články na toto téma nemají úspěch. Jsou komplikované jako jevy, které popisují, a nám stačí jen slyšet jméno zloděje.

V Česku jsme se tedy od banální investigace dostali k investigativní analýze, ale slovo forenzní

se ve většině případů nedá použít. Neznamená to, že je v Česku investigace špatná a čtenář nekultivovaný. Ani majitelé médií, ani novináři a dokonce ani čtenáři zatím nenašli průnik svých zájmů. Kdysi se říkalo, že média jsou hlídacím psy demokracie. To v podstatě stále platí, ale v Česku se pojem demokracie příliš neuchytil, a tak říkáme, že novináři (aspoň ti dobří) pracují ve veřejném zájmu.

Ale výraz veřejný zájem tady nemá příliš konkrétní náplň. Veřejnost ho dnes vnímá jako výkřik „chyťte zloděje“ nebo „dopadněte korupčníka“. Ovšem nechytáme zloděje, který rozbil sklo v marketu a teď prchá po ulici. Chytit zloděje velkého formátu – jak si přeje společnost – vyžaduje velké pátrání a hlubokou analýzu. Ale zdá se, že zatím na to není ani čas, ani peníze, ani chuť to opravdu dělat.

*Jaroslav Spurný
je redaktorem týdeníku Respekt*

Téma

České Watergaty už tu byly, jen je neumíme poznat

■ Marek Wollner

Investigativní žurnalistika u nás sice nemá dlouhou tradici, ale může se pochlubit slušnými výsledky. Samozřejmě za oněch svobodných dvacet let se tu neobjevilo žádné ikonické dílo, jakým je Watergate Carla Bernsteina a Boba Woodwarda. Ale i kdyby vzniklo, stejně by nebylo rozpoznáno a do čítanek by se nedostalo.

Bernstein s Woodwardem by nejspíš dostali nálepku zkorumpovaných novinářů, písčících na objednávku opozice. Jejich oběť by afěru bez problému přežila. A pokud náhodou ne, brzy po svém „očistění“ by se do úřadu vrátila. V nejhorším případě by český Nixon byl v dalších volbách zvolen do Senátu. Tam by za ním docházeli jiní novináři a žádali ho o úvahy na nejrůznější témata. On by jim donekonečna vyprávěl, že štěnice u demokratů bylo spiknutí opozice vně i uvnitř strany – a taky těch koupených a uplacených investigativců. Až by se

stokrát opakovaná lež stala pravdou. A i kdyby jí část veřejnosti neuvěřila, ta druhá by mu fandila jako mučedníkovi, kterého ukřižoval „mediální soudce lynč“.

Možná by se časem stal senátním odborníkem na média, který by prosazoval (a prosadil) náhubkový zákon a zestátnění veřejnoprávní televize. Našli by se novináři, kteří by schvalovali oboje, a zejména to druhé. Sečteno, podtrženo: Aféra Watergate po česku by do dějin nikdy nevešla, zůstala by po ní jen mastná skvrna nejasné afěrky, kde pravda je v nejlepším přípa-

dě někde „uprostřed“ a „kdo ví, jak to tehdy bylo“.

Jestli se vám to zdá přitažené za vlasy, pojďme si zavzpomínat. Například na kauzu privatizace Knižního velkoobchodu. (Jistě, ani to jméno nezní zvučně jako Watergate.) Je dokonce tak stará (1992), že slovo tunel tenkrát ještě znamenalo pouhou dopravní stavbu. Ale přesto už to byl tunel ve finančním smyslu a zejména jeho medializace stála křeslo místopředsedu vlády a ODS Miroslava Macka. Říkám medializace, neboť s odstupem tolika let si už nevybavuju, zda to byla skutečná investigativní práce. Ale zřejmě byla, a každopádně „medializace“ Miroslava Macka byla oprávněná. Co má co politik být zapleten do jakékoliv privatizace státního podniku, notabene privatizace plně podvodů a falšování listin s mnohamilionovým ziskem do vlastní kapsy a na úkor státu?

Jenže skončilo to pouze Mackovou rezignací, veškerá trestní stíhání šla do vytracena. Ostatně Macek sám nikdy ani stíhán nebyl – se směšným zdůvodněním, že se nepodílel na falšování dokumentů. No bodejť, musel by být úplný pitomec, aby se na takové usmolenosti, hodné kancelářské krysy, podílel.

Ale ať tak či tak, Miroslav Macek, zakladatel ODS, mohl začít pracovat na svém očistění. Šlo to hladce. S pomocí těch „novinářů“, kteří ho obdivovali a asi stále obdivují jako „dandyho“, „bonvivána“ a překladatele Shakespearových sonetů – či jako „vtipného glosátora“ politického dění.

Mackův návrat do politiky byl postupný. Od roku 1996 fungoval jako všemocný a nezastupitelný tajemník ministra zdravotnictví Jana Stráského a po „sarajevském atentátu“ se mu opět otevřela zlatá brána stranické hierarchie, když se postavil na podporu oslabeného Václava Klause (se kterým se předtím nikdy moc nemuseli). V politice skončil až v září 2001, když se provalilo, že si od rakouské Erste nechal zaplatit 10 milionů korun za „konzultace“ při privatizaci České spořitelny. To ostatně opět odhalili novináři, tedy ti investigativní, chcete-li.

Tento druhý Mackův příběh policie ani nevyšetřovala, taková prkotina je v Česku pod její rozlišovací úroveň.

Neuplynulo mnoho času a „ti druzí“ (neinvestigativní) novináři si Miroslava Macka opět našli: kromě společenských magazínů, kde by se zájem o jeho rady ze „života lepší společnosti“ snad dal při troše nadhledu pochopit, se ovšem pravidelně objevuje i v seriálních médiích. Jako komentátor politického dění se objevuje v Lidových novinách a na Radiožurnálu barvitou hanáctinou kořenil národu snídani.

Co tím chci říct? Že nemusíte pracovat zrovna dva roky jako Bernstein s Woodwardem, abyste měli dobrou investigativní kauzu. A objektem vašeho zájmu nemusí být zrovna

prezident Spojených států. Podstatou řemesla je mít ověřené a přesvědčivé důkazy, které vedou k osobě veřejného zájmu. Knižní velkoobchod takovou kauzou byl, na popisu případu nebylo nikdy nutné měnit ani slovo. Žádná oprava či omluva za pomluvu se nekonala, ba ani pokus o ni.

Navíc to byla zřejmě historicky první kauza, která otřásla způsobem vnímání naší demokracie. Byla důkazem, že je nutné mít se na pozoru i před demokraticky zvolenými politiky, což zní z dnešního pohledu sice banálně, jenže v oné naivní, začátečnické éře „budování kapitalismu“ to byl důkaz důležitý a potřebný. Varovala před místně rozšířeným týpkem *politika-byznysmena*, k tomu nepoctivého, řečeno uhlaženě. A hlavně ukázala (a stále ukazuje), že svoboda slova umožnila odhalovat nepravosti i na nejvyšších místech, ale sama o sobě nezaručuje vládu práva a právní stát. Možná i kvůli tomu se kauza do čítanek nedostala. Investigativní žurnalistika jako později ještě mnohokrát

sice sehrála pozitivní roli, ale bez následného dotažení v rovině právní vyčerpala své možnosti. O zbytek se postarala méně bystrá a mnohem početnější část novinářské obce, než byla skupinka prvních investigativců, kteří o Knižním velkoobchodu psali. Všechno se tak nějak rozmlžilo.

Podobně lze poukázat na už zmíněný „sarajevský atentát“. Původně to ovšem nebyl „sarajevský atentát“, ale skandál s tajným kontem ODS. Proměna mínusu v plus je kouzelnickým dílkem Václava Klause – a známkou žurnalistické submisivity.

Kauza tajného konta, původně založená na nejmenovaných zdrojích, se díky systematické investigativní práci začala zřetelně rýsovat. Ukázalo se, že podvody nejsilnější vládní strany nekončí falešnými sponzory Radživem Sinhem z Mauritia a Lajosem Bácssem z Budapešti, z nichž se vyklubal privatizátor Trineckých železáren Milan Šrejbr. Čeští novináři se rozjeli do země helvétského kříže, kde od tamních vyšetřovatelů získali potvrzení o existenci konta. Co ale stačilo žurnalistům, to nestačilo švýcarské justici. Aby mohla českým úřadům poskytnout právní pomoc a prolomit tamní pověstné bankovní tajemství, museli by Češi doložit, že tu běží o něco vážnějšího než o krácení daní, za které se octl před soudem výkonný místopředseda ODS Libor Novák. Například o korupci. Daňové úniky nejsou ve Švýcarsku trestným činem.

„Nestačí říct, že existuje nějaké konto ve Švýcarsku. Je nutné prokázat, že je tu spojitost mezi tímto kontem a závažným trestným činem,“ řekl mi Folco Galli z Federálního úřadu pro spravedlnost v Bernu na jaře roku 2001. Jakkoli se o korupci v souvislosti s privatizací Trineckých železáren v tisku hojně psalo (ov-

šem na základě nejmenovaných zdrojů) a zpochybnil ji dokonce i pražský vrchní soud, který v roce 2000 rozhodl o Novákové nevině, čeští kriminalisté svou žádost do Švýcarska překvapivě opřeli o jinou kauzu - o údajnou korupci při privatizaci Telecomu. V létě 2001 mi proto mohl mluvčí Federálního úřadu pro spravedlnost sdělit: „Došli jsme k závěru, že není žádná souvislost mezi převodem těchto peněz a privatizací Českého Telecomu. Neprokázala se tedy případná korupce.“ Nedověděli jsme se víc, než že tajné konto ODS bylo založeno v Credit Suisse. Nezodpovězena zůstává i otázka, zda čeští kriminalisté udělali aspoň to, co novináři: zda vyslídili zdroje v ODS a jiných stranách, které byly ochotny o korupci při privatizaci že-

lezáren mluvit pod podmínkou anonymity. A zda je vyslechli. Obávám se, že nikoli. Při zpětném pohledu, s dnešní znalostí reality, si dovoluji tvrdit, že „chyběla politická vůle“.

Spekulací o tom, jak to u policie a v justici chodí, když jde o velkou rybu, bylo vždycky dost. Ale novinářům se o tom podařilo nasbírat slušné důkazy i v souvislosti s korupční kauzou místopředsedy vlády a předsedy KDU-ČSL Jiřího Čunka. Když mu hrozilo, že bude obžalován, což by znamenalo rozpad koalice a pád Topolánkovy vlády, nejvyšší státní zástupkyně Vesecká sebrala případ státnímu zástupitelství v Přerově a šoupla ho do Jihlavy. Tam ho během několika dnů žalobce Salichov zastavil.

Předcházelo tomu několik detailně zmapovaných schůzek šedých eminencí justice (Pavlů, Němce a Kučery) s ostravskou dozorovou státní zástupkyní. Zcela detailně a průkazně o nich informoval náš pořad, stejně jako Mladá fronta Dnes. Byla to ukázková investigativní práce, aspirující na Watergate po česku. Při schůzkách padla i charakteristická slova o tom, že když jde o politiku, musí jít spravedlnost stranou, která měl pronést tehdejší místopředseda Nejvyššího soudu Pavel Kučera. To, co měl soudce městského soudu v Praze Vojtěch Cepl za prokázané, ovšem nadřízenému vrchnímu soudu nestačilo. A katarze se opět nekoná. Lidem kolem Němce a Kučery nelze říkat justiční mafie. Jsou to úctyhodní právníci; špatní a zmanipulovaní jsou ti novináři, kteří jim jejich nevinné sedánky a náhodné projížďky novým autem z Prahy do Ostravy nesežrali.

Ve výčtu kauz, které odhalili investigativní novináři, by bylo možné dlouho pokračovat. Ať jde o bamberskou aféru, kauzu Olovo, nebo zázračně zbohatnutí Stanislava Grosse, abych pro vyváženost jmenoval aspoň ty nejvýznamnější, které se pro změnu pojí s ČSSD. Dokud se však policie a justice nezbaví politických okovů a nezačne se řídit oním otřepaným „padni, komu padni“, veškerá investigativní práce novinářů bude obdobou házení hrachu na zeď. Ke spokojenosti a úlevě politiků. Marné to však není - už jen proto, že vědět je vždycky lepší než nevědět. A občas se i ta zeď ze strachu z hrachu zhroutí.

Marek Wollner

je dramaturgem pořadu Reportéři ČT

Miliony se nosily v igelitkách, říká o úplatcích politik na nahrávce

21. dubna 2011. Objevila se další nahrávka, na které mluví politik o protiprávním jednání. Na serveru YouTube někdo zveřejnil zvukový záznam starosty městské části Brna – Králova Pole Ivana Kopečného z ODS. Někdo ho nahrál, když se opilý chlubil tím, že dával úplatky.

Zřejmě opilý starosta vykládá na tajně pořázené nahrávce královopolskému radnímu Pavlu Palečkovi, jak na začátku devadesátých let obcházel novináře a dával jim peníze.

„Potřeboval jsem prosadit naše kandidáty v konkurenčním tisku. Politika se vždycky dělala pomocí peněz, jestli to nevnímáte... Vy si nedokážete představit rok devadesát jedna, kdy se miliony nosily v igelitkách,“ říká starosta na nahrávce zastřeným hlasem.

Plácal jsem nesmysly v hospodě, brání se starosta

Téměř osmiminutový rozhovor, který je na záznamu zachycen, se odehrál 21. února. Členové místní koalice po jednání zastupitelstva odešli do restaurace U Svatého Václava naproti radnici. Netušili, že je někdo nahrává. Podle místostarosty Daniela Valenty (TOP 09) už měli všichni upito a Kopečného řeči považoval za „furiantství v opilosti“.

Starosta Kopečný se brání, že jen plácal nesmysly v hospodě a rozhodně nikdy žádné novináře neuplácel. „Ano, přehnal jsem to. Ale je pro mě šok, že někdo nahrává soukromé hovory,“ hájil se Kopečný, který je starostou Králova Pole už patnáct let. Že byl opilý, ale otevřeně přiznat nechtěl.

Kdo a proč záznam na internetu zveřejnil, zatím není jasné. Radní Paleček tvrdí, že on jej nenahrál, ani nepověsil na YouTube. Valenta však říká, že neví, kdo jiný z přítomných by na tom mohl mít zájem. Paleček je totiž sice radní, to mu ale nebrání, aby nahlas kritizoval vedení Králova Pole.

Ať už nahrál rozhovor on, nebo někdo jiný, o křeslo starosty Kopečný podle ohlasů koaličních partnerů zřejmě nepříjde, navíc by bylo těžké mu vůbec něco dokázat. Dva měsíce starý záznam mu ale udělal pořádnou ostudu. V horším případě bude považován za politika, který rozdává úplatky, v lepším za chvástavého opilce.

Zdroj: <http://zpravy.idnes.cz/miliony-se-nosily-v-igelitkach-rika-o-uplaccich-politik-na-tajne->

nahravce-1qb/domaci.asp?c=A110421_1571162_bno-zpravy_bor

Mýdlo s jelenem

Nejdříve vzpomínka. Každou sobotu dopoledne drhla má babička ve venkovské světnici podlahu ze smrkových fošen. Kartáčem a mýdlem s jelenem. Mokré vystupující suky a bílé letokruhy pak provoněly celé stavení...

Asi nikdo nebude polemizovat s tím, že za posledních dvacet let se role novin a sdělovacích prostředků dokonale proměnila. Zejména v zemích obtížně se zbavujících totalitní praxe. Mám pochopitelně na mysli naši domácí každodenní praxi společenskou i politickou.

Všímám si řadu let několika příbuzných a známých, u nichž jsem přesvědčen, že znám jejich zvyky, uvažování i politické názory. Někteří po celou tu dobu odebírají tentýž deník, poslouchají převážně tutéž rozhlasovou stanici, respektive pravidelně sledují televizní zpravodajství. Přesto, či právě proto si ne všichni uvědomují, jak složitou a převratnou cestu vykonal redakce zmíněných „sdělováků“.

Co desetiletí tam pracují zcela jiní redaktori, spolu s komputelizací byly zavedeny nové

a neustále inovované systémy práce. Zůstává snad už jen snaha diváky, posluchače a čtenáře aktuálně oslovit a zaujmout.

Před listopadem bylo cílem podpořit a propagovat vše akceptovatelné ve prospěch světých zítřků, hojně se zvýrazněním určující role jediné správné strany. V mnoha ohledech totéž pokračovalo (neskrývané a záměrně) také v časech po svobodných volbách při referování o státoprávních změnách a krocích vlády národní jednoty. Ještě při dělení republiky a v průběhu kuponové privatizace byly naproti výjimkou texty o alternativách, například ojedinelé statě o demokratickém kapitalismu a přednostech zaměstnaneckých akcií. Politikové hojně využívali prostor k publikování svých názorů a postojů prostřednictvím vlastních autorských textů.

Teprve s příchodem takzvaného bulvárního tisku jako by začala růst odvaha i samostatnost novinářů. Kritické názory souvisely se znovuobjevovanou, často více proklamovanou než uplatňovanou úlohou sdělovacích prostředků coby strážní demokracie. Postupně, vzhledem k tomu, že si žádný z výhradně „nezávislých“ titulů nechtěl „zadat“ s některou z politických stran, se ustálilo pravidlo, že média hrála částečně opoziční roli vůči momentálnímu vládnímu uskupení. To se pochopitelně neobešlo bez podobně zjednodušujících vzájemných pŮtek (Paroubkovy a Topolánkovy odsudky novinářského stavu).

Kresba Fedor Vico

V současné době (přibližně pět let zpět) jsme konečně svědky klopotného nalézání skutečné nestrannosti novinářů, která má kupodivu původ a vzor (možná jen všeobecně viditelný předobraz) ve formátu televizní zábavy (Markovič, Kraus). To zatím platí spíše pro celostátní úroveň, kde je určující vliv vydavatelské politiky méně znatelný než na regionální úrovni, kde ještě stále fungují „přátelé“ a „známi“ majitelů médií a vlivných „lobbistů“, i v případě celostátně fungujících médií s regionálními mutacemi.

Snad jediným čistícím prostředkem, který dosud neměl svůj reklamní obraz v médiích, je klasické jádrové mýdlo se siluetou jelena. Ke svému překvapení jsem na tuto kostku koncentrované čistoty narazil v jednom řetězci. Mám za to, že právě čistící schopnost sdělovacích prostředků měla být jejich základním výstavbovým principem. Aby se vypralo, a to důkladně, špinavé prádlo, pověsilo, usušilo, vybělilo, vyzehnilo...

Zatím ale jednoznačně převládá snaha vlivných a viditelných, kteří si prostřednictvím sdělovacích prostředků navzájem mydlí schody. To mýdlo (s jelenem) máme však v rukou my, novináři. Současná (chtělo by se říci permanentní) vládní krize na stránkách novin, v rozhlasových a televizních zprávách je důkazem, že je stále ještě neumíme používat s potřebným odstupem a noblesou. Není divu, žádný učený z nebe nepadá, jakkoli se novinářská teorie, nikoli ovšem už řemeslo, ledaskde v tuzemsku i přednáší.

Za peníze v Praze dům, Brno, igelitky a mediální šum

Nechci a dobře ani nemohu dávat ruku do pomyslného ohně za kteréhokoli ze svých kolegů. Znam však osobně každého z několika desítek brněnských novinářů, kteří byli v jednotlivých redakcích činní v závěru minulého století. Nutně by se tak měla protnout množina kolegů, se kterými komunikuji, a těch, které s igelitkou v ruce měl teoreticky upláct někdo z okruhu starosty Brna – Králova Pole.

Máme v naší profesní skupině skutečně několik světlých výjimek, které si tehdy vylepšily svou životní úroveň. Nikoli ovšem proto, že by tito novináři systematicky a opakovaně brali úplatky, ať již od politiků, nebo od firem za skrytou reklamu, ale jen a pouze tím, že se podíleli na privatizaci médií (Mladá fronta, Rovnost), založili si vlastní noviny, rozhlasovou stanici či reklamní studio.

Na jeden mírně neprůhledný případ si však přeči jen vzpomínám. Šlo o sporné nabytí pozemků v Brně-Soběšicích. Jedna redakce se tehdy postavila za „sněhovou“ čistotu vlivného brněnského kapitána ekonomiky, na což záporně reagovala redakce druhá. Oba hlavní aktéři oné zapomenuté mediální kauzy posléze zmizeli v Praze. Možná už tam mají každý i svůj dům. Brnu zůstal, zdá se, jen mediální šum.

Libor Kalina,
místopředseda SNČR, Brno

Téma

Novináři nestávkovali

K jednotě mají daleko, a to majitelům médií vyhovuje.

Také jste si všimli, že o zvýšení mezd se v Česku hovoří jen tam, kde se vynořilo slovo stávka? V minulosti se stávkovalo na drahách, ve školství i mezi lékaři. Všude se pak mzdy zvedaly. Letos se v mediální přikročilo k novince, hromadným výpovědím. A nepokoji hrozí další oblasti, v době, kdy vyjde tento Mediažurnál, bude mít Česká republika za sebou jednu z nejrozsáhlejších stávek.

Mezi novináři se nestávkuje, tak se ani příliš neupravují jejich mzdy. Systém ve většině redakcí je jednoduchý. Kostra redakce má vyšší mzdy, ostatní nižší. Ti, co dostávají více, jsou odpovědní za chod redakce a za to, že noviny vyjdou.

Celá situace v tuzemské žurnalistice je tragikomická. Až v posledních letech se přišlo na to, že novinářům chybějí zkušenosti. Po roce 1989 byly redakce plné těch, co psávali i za totality. Byli zkušení, ale neměli příliš zájem něco měnit. Byli napojeni na ty, kteří privatizovali majetek státu. Posléze tito lidé odcházeli často na místa tiskových mluvčích. Místo aby hájili zájmy společnosti, obhajovali naopak praktiky těch, co si rozdělovali majetek. A měli dost zkušeností na to, aby spoustu věcí zatajili, utulali. Za to pak byli hodnoceni lépe, než kdyby průšvihy coby novináři odhalovali. Spousta lidí si mnula ruce. Říkali si, že není problém udělat to a to. Nikdo na to nepřejde, nemá to kdo odhalit.

V redakcích se mezitím dál střídali mladí novináři. Často. Jen nabyli nějaké zkušenosti a našli si kontakty, odcházeli za lépe placenou prací a nechávali špatně placená místa novým zájemcům. Tak se stalo, že tuzemská žurnalistika neměla řadu let dost kvalifikovaných a zkušených novinářů na to, aby odhalovala co nejvíce podvodů. Mladé novináře se často povedlo oblafnout, nerozuměli vývoji privatizace a nedokázali obhajovat zájmy veřejnosti. Proto se nyní vynořují kauzy, ve kterých jde o obrovské peníze. Po dvaceti letech se ukazuje, jak se prodražují stavby, kdo je s kým propojen, kde unikají peníze. Jen tu a tam se povede některému novináři odhalit podvody, které pak stejně nikdo nepotrestá.

Většina redakcí už na to přišla. Brání se neustálé obměně redaktorů a snaží se udržet ty, kteří už se řemeslo naučili. To může pomoci při další kontrole všech oblastí, kde se

peníze ztrácely ve velkém. I když nikdy nebudou novináři tak dobří, aby odhalili všechno, jejich působnost může mnoho lidí od podvodů odradit. Jenže je tu stále problém s vyšší mezd. Pokud se chce někdo nepohodlného redaktora zbavit, může mu například docela dobře nabídnout slušnější placenou práci a odvést ho z pozice, kde odhaluje nepravosti.

Nejspíš je dobře, že novináři nestávkovali. I když historie vyspělého Západu velmi dobře zná i stávky novinářů. Hlavně v dobách, kdy nebyl internet a hodně lidí se muselo spolehnout na sdělovací prostředky. Asi i proto jsou novinářské mzdy a platy ve vyspělé cizině ve srovnání s ostatní populací nadprůměrné. Nikoliv podprůměrné jako většinou v současnosti v Česku. Špatně placení novináři se pak dají snadněji korumpovat. Zatímco špičkoví novináři v zahraničí mají takové příjmy, že je to ani nenapadne. A mají hlavně zkušenosti, které jim pomáhají k vyšším příjmům a chrání zájmy společnosti. I když ani iluze, že ve vyspělém světě se nekrade, není na místě.

Post novináře tam však není přestupní stanicí do života. Jsou to pozice, na kterých řada novinářů vyspěla ve svých zemích do významných osobností. A jsou známi i v zahraničí. Novinářská elita, která má respekt, má v Česku malou základnu. Pokud bude společnost stát o to, aby měla dobré slídily i mezi novináři, bude muset dát najevo, že o ně stojí. A většinou zahraniční majitelé médií přijdou možná na to, že dobře zaplatit novináře neznamena vyházet peníze. Nebude to jednoduché, ale jednou ta doba přijít musí. Vývoj se ani v této oblasti nemůže zastavit.

Michal Cirmaciu,

Autor je sportovním redaktorem MF Dnes v jižních Čechách, působil pět let jako předseda Syndikátu novinářů Jihočeského kraje a byl členem vedení SN ČR

Portrét

Dvojitý život Jarmily Cysařové

kam ji pozval umělecký šéf Městského divadla Josef Kettner do role matky milence.

Když jsem letos na jaře v Senátu na vernisáži potkal Jarmilu, s kterou se pravidelně scházíme ve výboru Klubu novinářů Pražského jara, předpokládal jsem, že tu jsme oba díky své profesi. Výstavu uspořádal předseda kulturního výboru horní komory Parlamentu, senátor a historik Jaromír Jermář, ke 100. výročí otevření divadla v Mladé Boleslavi.

Jaké překvapení mi však Jarmila připravila, když byla se dvěma někdejšími kolegy představena jako reprezentantka první profesionální éry mladoboleslavského divadla. Přišla tam z bratislavské konzervatoře mezi herce někdejší Burdovy společnosti. O této své kariéře mi však nikdy neřekla, ačkoliv věděla, že o divadlech, zejména těch, kterým se tehdy říkalo oblastní, jsem od 60. let psal. Hrála pod svým dívčím jménem Killerová, což věděl Václav Vondra, v jehož rubrice praktikovaly mj. dvě mé spolužačky z fakulty. Znal Jarmilu nejen z jeviště, ale věděl i o jejich literárních ambicích. Vždyť v Boleslavi se hrála její dramaturgie Hviezdoslavovy *Hájniovky ženy*, přeložila Tajovského *Statky – zmatky* a spolupracovala s menšími redakcemi.

Jarmila o tom svém prvním životě, v němž ji „uštkl onen legendární had z ráje“, nikdy nemluví. Jak dnes říká, „odchod od novin byl i pro mne psychicky legrace proti opuštění mi-

Internet představuje Jarmilu Cysařovou, rozenou Killerovou, jako novinářku. Tou se stala v 37 letech, kdy se uvolnilo místo ve vnitropolitické redakci deníku Práce. Už pět let předtím jí však redaktor kulturní rubriky novin Vondra nabídl, aby externě recenzovala nedávno vzniklou Čs. televizi. A tak psala dál reportáže i recenze. Novinářkou z profese nebyla ani celé čtyři roky; za normalizace byla odejita z redakce a na živobytí si vydělávala v Ústavu sér a očkovacích látek jako myčka laboratorního skla, pomocná laborantka a nakonec plánovačka.

Nebyl to Jarmilin první nucený odchod; první zažila kvůli sporům s OV KSČ už na přelomu třicítky. Tehdy se také objevila ve vydavatelství Práce, smlouvu měla ovšem jako účetní. Jiné místo nebylo.

Po listopadu 89 pro ni, jako pro řadu jejích kolegů, v redakcích místo nebylo. A tak se mohla k publicistice vrátit jako její historička. Psala o tom, co před nástupem normalizace recenzovala. I k tomu získala v r. 1990 kvalifikaci, když konečně mohla obhájit svou rigorózní práci na

Fakultě sociálních věd a publicistiky UK. A tak jí vyšly studie *Česká televizní publicistika 60. let, Televize a moc 1953–67*, poté i v letech 1969–75, *Čs. televize 1985–90*, ale také *Pokus o občanské společenství, FITES a moc* a dvě monografie: *Muž, který tu chybí* o Jiřim Ledererovi, nejen jako o kolegovi ze sousední redakce Věčerní Prahy, a *Já prostě nemohu žít jinak* o Otce Bednářové.

Letos na jaře připomněla její první, herecký život premiérou *Kočičí hry* v Mladé Boleslavi,

Z regionů

V koloniálu pana Bajzy

Koloniál u pana Bajzy aneb Historie obchodu a obchodování je název mimořádně úspěšné výstavy v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea v Brně, kterou navštívili členové jihomoravského Klubu novinářů-seniorů.

Pracovnice ústavu Alena Amartaurová (na snímku uprostřed) nás vrátila na stránky knihy znamenitého novináře a spisovatele Karla Poláčka *Bylo nás pět* a provedla naši skupinu expozicí s postavami obchodníka Bajzy, cukráře Svobody, strýce Vařeky, řezníka Čtveráka a dalších postav příběhu. Představila nám unikátní kolekci historických obchodů, jejich vybavení

a zboží. Dověděli jsme se, že dvacátá a třicátá léta minulého století jsou považována za vrchol produkce českých cukrářů širší nabídky, poctivosti materiálu, nápaditým a pracovním provedením i chutí zákusků, dortů a dalšího jemného pečiva. Obchody s textilem bývaly většinou zřízené méně okázale, ale dobrý prodavač musel na rozdíl od současnosti nejen dobře rozumět svému zboží, znát jeho vlastnosti, ale také umět zákazníkům poradit a ty nerozhodně přesvědčit, aby nakoupili a odcházeli přitom spokojeni s výběrem. Obchodníci si zakládali na stavovské hrdosti a dodržovali zažitá obchodní zvyky a styl. Odcházeli jsme z výstavy s přáním, abychom se v obchodech setkávali jen s příjemný-

mi a poctivými prodavači, kteří nám nabídnou kvalitní a nepředražené zboží, abychom byli vždy jen usměvavými a spokojenými zákazníky.

Výstava *Koloniál u pana Bajzy* je pro velký zájem veřejnosti prodloužena do 17. září (původně měla být otevřena jen do 16. dubna).

Helena Kupčíková

Valná hromada Syndikátu novinářů v Ostravě

První květnový týden se členové Územního sdružení Syndikátu novinářů v Ostravě sešli na své pravidelné valné hromadě. Na programu tentokrát nebyla volba nového vedení, ale zhodnocení uplynulého období, včetně seznámení s hospodařením této organizace, která kromě Moravskoslezského kraje zahrnuje také olomoucký region.

Přítomní kolegové se shodli v tom, že tato organizace pokračuje ve vytyčeném směru, který zahrnuje tři hlavní oblasti: vzdělávání členů, získávání mladých a začínajících novinářů a spolupráce s kolegy ze sousedního Polska, se kterými SN v Ostravě už léta udržuje oboustranné kontakty. Z diskuse dále vyplynulo, že se ostravské sdružení v dalším období také více soustředí na spolupráci s kolegy z Olomouckého kraje. Bude proto mimo jiné pokračovat ve výjezdních jednáních do této části regionu, při kterých se může s tamními členy setkávat osobně a lépe si tak předat podněty a náměty k další činnosti.

Brněnští novináři-seniorů u Bajzy.

Foto Helena Kupčíková

Současná reminiscence na první život novinářky Jarmily Cysařové: Adelaida – Jarmila Killerová, j. h. V této roli s ní v Mladé Boleslavi alternuje i někdejší kolegyně Olga Rousová – dnes Vacková. S oběma herečkami se zúčastnil zahájení výstavy v Senátu, ale i premiéry Kočičí hry jejich někdejší režisér Vladimír Tomeš; v této profesi byl později angažován i do Čs. rozhlasu. Foto Milan Ledvinka

lovaného divadla“. Josef Kettner o Jarmile Cysařové ještě řekl, že byla „...ne herečka, ale paní herečka“. A dodal, jak jej jako studenta okouzlovala v Shakespearovi její Julie, Desdemona i Kateřina, v Zeyerovi Mahulena, jaká byla její Anča z Langerovy *Periférie* nebo Milfordka ze Schillerových *Úkladů a lásky* a samozřejmě také Hájnička, kterou si vlastně i napsala.

Jindřich Beránek,
mluvčí KNPJ

Z regionů

Středočeský půlrok

Rídící výbor středočeských novinářů se schází každou neděli. V lednu jsme udělali další krok v záměru Ateliéru 1275 v ulici Na Bojišti v Praze 2, který by se měl už v závěru prvního pololetí stát centrem Středočechů v hlavním městě.

V únoru, v průběhu tří zasedání, jsme dolažovali detaily pro další semestr Univerzity Jazykové sekce. Tomu předcházejícímu se dostala publicita v Českém rozhlase 3 - Vltava. Jde o unikátní projekt připravující nejen moderátory, ale také píšící redaktory pro internetová rádia a televize orientované na hudbu 20. století. V pražském Presscentru Syndikátu novinářů ČR se 25. února konala tisková konference k významnému datu kladenské Poldovky.

Břežnová nedělní jednání uvítala návrh Rídícího výboru Syndikátu novinářů ČR na zřízení nové novinářské ceny pojmenované po novináři, disidentovi a ministři zahraničí Jiřím Dientsbierovi. Poděkovali jsme čtyřem neaktivnějším členům – Jitce Kybalové, Markétě Votavové, Jindřichu Kysilkovi a Milanu Mošnovi.

V dubnu se v Presscentru Syndikátu novinářů ČR konala tisková konference o mediálním partnerství Nonstop čtení 2011. To odstartovalo 20. května a během tří dnů také členové regionálního sdružení Syndikátu četli z české literatury první poloviny 20. století.

Petr Burda,
předseda středočeského regionálního sdružení SN ČR

Kniha

Poznámka ke knize Karla Hviždaly

Základní premisa: Karla Hviždaly si velmi vážím za všechno, co udělal pro českou žurnalistiku v exilu. Také si ho vážím za rozhovory, které vedl s Václavem Havlem (i když je otázka, co je rozhovor a co záměrná výpověď bývalého prezidenta), s Václavem Bělohorským (pro kterého mám slabost, i když s ním v poslední době nesouhlasím), s Jiřím Suchým, s Arnoštem Lustigem (tam mám bohužel dluh, protože

Karel Hviždala: Mardata. Vzpoury v žurnalistice

Nakladatelství Portál 2011

když jsem ho viděla v každé ponožce jiné, trvalo mi dlouho, než jsem to řekla, a pak už bylo pozdě – promiň, Arnošte), s Pavlem Landovským, s Karlem Janem Schwarzenbergem nebo zemským rabinem Karolem Sidonem (pro kterého mám super slabost). Nejsem tak troufalá, abych Karlu Hviždalovi říkala kolega. To by mohl asi Jiří Janoušek nebo Rudolf Křesťan z Mladého světa, blahé paměti.

A teď, jak čtenář očekává, přijde ono ALE. Prosila jsem kdysi pana Hviždalu, aby do dvou publikací Fakulty sociálních věd UK napsal stať. Šlo o knihy *Poznámky k esejí* (Karolinum 2008) a *Rozhovory o interview* (Karolinum

2009). Karel Hviždala texty dodal, jen byly poněkud delší. Když jsem namítala, že potřebujeme méně stránek a že to taky musím redigovat, odpověděl, že to nevádí, že to použije jinde. A použil. O tom je publikace *Mardata. Vzpoury v žurnalistice*.

Chápu, co tam Karel Hviždala shromáždil. Vše, co nasbíral a co má ve svém archivu. Ten archiv je bohužel hodně orientován na německou žurnalistiku. Nebo švédskou.

Moje poznámka je tato: protože v celé knize nejsou odkazy, které by tvrzení mohly doporučit a daly by se ověřit, je to jistě zajímavé čtení, ale není to vědecký text. Karel Hviždala mi kdysi napsal, že píše eseje proto, že tam není třeba odkazovat. To bych brala. Proto nevím, proč jsou v textu nějaké informace v uvozovkách, když nevíme, odkud jsou a kde je hledat. A jestli je důležité, kolik ujel dostavník v horách a na rovině (kapitola o interview), to odkazuju laskavému čtenáři. Podotýkám, že pro rozvoj žánru je to opravdu marginálíum.

Barbora Osvaldová,
vedoucí katedry žurnalistiky FSV UK

Klub kultury

Proč vydáváme svůj časopis

Klub kultury Syndikátu novinářů připravuje ročně pět čísel bulletinu KULTURA. Letos vychází už XVIII. ročník našeho časopisu. Titulní strany bulletinu zdobí v posledních letech kresby profesionálních výtvarníků, s nimiž Klub spolupracuje (akademičtí malíři Josef Velčovský, Alena Hoblová, Zdeněk Světlík). Členové výboru jsou zároveň píšícími redaktory a redakční radou, která každé číslo připravuje do tisku a zařizuje rozesílání časopisu na adresy členů Klubu prostřednictvím České pošty.

V každém čísle jsou pravidelně uveřejňovány programy výstav v Praze i mimo Prahu. Čtenáři se dovídají v rubrice *Lidi, čtete!* o vycházejících knižních novinkách (autorkou je Milena Nyklová). O soudobých dějinách, zajímavostech na Slovensku i o návštěvách výstavních síní a galerií výtvarného umění v zahraničí informuje Vojtech Čelko. Rubrika *Kultura a společnost* patří Janu Kaštánkovi, přehledné informace o kulturním dění v Praze připravuje Maria Paříková, recenze oper a divadelních představení jsou v každém čísle (většinou od Ludviky Krupičkové), o historii, poštovních známkách a o muzeích ve Středočeském kraji píše Jiřina J. Hubáčková, pravidelné zpravodajství z kulturních domácích i mezinárodních akcí Plzeňska obstarává Jaroslava Světlíková. Další kulturní informace dostáváme například z Brna, Ostravy, České

Lípy. Všechna čísla bulletinu dostávají podle zákona veřejné knihovny a jsou také k volnému přečtení v Presscentru.

Už několikrát jsme zvažovali, zda pokračovat ve vydávání v době, kdy se dají informace získat prostřednictvím internetu a webových stránky má nejen Syndikát novinářů ČR, ale také náš Klub, o potřebě zvažovat každý výdaj nemluvě. Ale uvědomujeme si, že mnohým členům, zejména těm, kteří už nejsou nejmladší, přinášíme možná i trochu radosti.

Jaroslava Světlíková
Klub kultury SN ČR

Rozloučení

Zemřel Josef Krivánek

V Praze zemřel 13. května novinář Josef Krivánek (*1930), který působil nejprve v Jihočeské pravdě, Stráži severu, Obráně lidu, Čs. rozhlasu, ale nejvíce je znám jako první ředitel brněnského studia Čs. televize a autor pořadu Mohu do toho mluvit v letech šedesátých. Za jeho éry vzniklo v Brně moderní dabingové studio Čs. televize. Byl poté šéfredaktorem brněnského deníku Rovnost. Na začátku 90. let se odstěhoval do Prahy a je autorem dvou publikací: *Pražské metro* a *Všechna metra světa*.

ms

Ze studijní cesty

V Gdaňsku o české žurnalistice

Především o českém a polském mediálním trhu a o výchově budoucích žurnalistů se hovořilo během pracovní cesty členů rady územního sdružení Syndikátu novinářů v Ostravě na sever Polska. Skupina ve složení Ivana Šuláková, M. Radłowska-Obrusník a Anna Vidiševská přijala pozvání Fakulty žurnalistiky a sociální komunikace Gdaňské Univerzity.

Ve dnech 9. až 12. dubna ostravské novinářky vystoupily před polskými studenty se dvěma přednáškami. Ivana Šuláková hovořila o pracovních podmínkách redaktorů v českých regionálních médiích, zejména v souvi-

slosti se stupňujícím se tlakem na tzv. multimediálnost. Martyna Radłowska-Obrusník přednesla příspěvek z oblasti interkulturní komunikace na téma *Jak Češi vnímají Poláky*. Obě vystoupení uzavřela debata s padesátičlennou

skupinou studentů gdaňské žurnalistiky. Nejčastější otázky se týkaly pracovního postavení novinářů v České republice, profesní etiky, fungování mediálních korporací, vztahů mezi médiem a politikou a také vnímání událostí v sousedním Polsku.

Po přednáškách se české novinářky setkaly s vedením školy, mimo jiné s ředitelem Institutu žurnalistiky prof. Wiktorem Peplińskim. Hlavním námětem rozhovoru byl systém hodnocení studentů a rozvoj mediálního trhu.

Poté redaktorka Alina Kietrys, která také přednáší na tomto institutu, účastníkům studijní cesty představila multimediální pracoviště školy a na závěr byli hosty vysílání akademického rozhlasu MORS. Otázky směřovaly na pracovní podmínky českých novinářů, na komerční vlivy, spolupráci mezi Českem a Polskem a také na samotnou činnost Syndikátu novinářů České republiky.

mro

Martyna Radłowska-Obrusník přednáší na téma *Jak Češi vnímají Poláky*.

Foto Anna Vidiševská

Alina Kietrys (vlevo) představuje multimediální pracoviště Fakulty žurnalistiky a sociální komunikace Gdaňské Univerzity. Vpravo Ivana Šuláková.

Foto M. Radłowska-Obrusník

Soutěže

Soutěže kresleného humoru pro děti a mládež

Česká unie karikaturistů a Karlínské Spektrum – Dům dětí a mládeže hl. m. Prahy vyhlašují 6. ročník mezinárodní soutěže kresleného humoru pro děti a mládež **Netvarťe se kysele a malujte vesele**. Téma: **Každý je svého zdraví strůjcem**

Vtipy se zaměřením na zdravý životní styl a na předcházení nemocem (sport, zdravé stravování, otužování apod.).

Věkové kategorie: A 6–11 let, B 12–17 let.

Vtipy barevné i černobílé s textem i beze slov, posílané poštou, přijímáme jen do počtu 3 ks a do velikosti formátu A4 (velikost velkého sešitu). Na zadní straně musí být opatřeny jménem, příjmením, věkem, plnou adresou s PSČ a telefonem, případně i mailem na autora (nebo na rodiče) a musí být doručeny do **8. 10. 2011** na adresu: **DDM hl. m. Prahy, Karlínské nám. 7, 186 00 Praha 8**, nebo zaslány najednou do stejného termínu mailem na adresu

netvarťe@ddmp Praha.cz, každý o velikosti do 150 kB, ve formátu jpeg. Vtipy musí být doplněny o údaje o autorovi kresby (jméno, věk, kontakt). Díla zasláná do soutěže bez úplných údajů o autorovi nebudou přijata. Do soutěže se přijímají jen díla původní, vytvořená samostatně dětmi a nepřevzatá od jiných autorů. Kresby se autorům nevracejí.

Porota složená ze zástupců organizátorů a partnerů soutěže vyhodnotí zasláné práce a vyhlásí v každé věkové kategorii vítěze. Výsledky budou oznámeny na stanici ČRo 2 Praha, na internetových stránkách DTA www.radiodomino.cz, ČUK na adrese <http://www.ceska-karikatura.cz> a adrese DDM hl. m. Prahy, Karlínské Spektrum: www.ddmp Praha.cz.

Předání cen se uskuteční v sobotu dne 22. 10. 2010 ve 14 hod. u příležitosti otevření výstavy nejlepších prací v Karlínském Spekttru DDM hl. m. Prahy, Karlínské náměstí 7, Praha 8. Ceny osobně nevyzvednuté se nezasílají.

Soutěž

pro ostravské studenty žurnalistiky

Jak můžeme zlepšit naše životní prostředí – to je otázka, se kterou si především v regionu severní Moravy a Slezska už léta lámou hlavu odborníci i laikové. Není tedy divu, že se stala i hlavním námětem tradiční soutěže pořádané Územním sdružením Syndikátu novinářů v Ostravě. Stejně jako v předchozích letech ji členové tamní územní rady připravili pro začínající žurnalisty, především z řad vysokoškoláků.

Zájem tentokrát předčil očekávání. Své práce letos přihlásilo 52 studentů žurnalistiky z VŠBTU a z Ostravské univerzity. Porota složená z novinářů tištěných i elektronických médií na Ostravsku neměla lehký úkol. Přes padesát esejů hodnotila z pohledu uchopení tématu, stylistiky, kompozice i originality. Neplánovaně však musela do svého hodnocení zahrnout také bodování za pravopis. Je až zarážející, kolik ambiciózních mladých lidí, kteří plánují kariéru v žurnalistice, má základní nedostatky v gramatice.

Pomoc ženám

– jak sladit potřeby rodiny a profese

Z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost financovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR je podpořen tříkolový kurz s názvem *Volná novinářka, redakce a rodina. Jeho třetí kolo právě (květen–červen 2011) probíhá ve třech regionech: středočeském, jihomoravském a jihočeském. Projekt realizuje občanské sdružení Hermés ve spolupráci s partnerem projektu Syndikátem novinářů ČR. Veškeré informace o realizovaném projektu najdete na webu novinarka.hermesmedia.cz.*

Kurzy jsou zaměřeny na prezenčně-distanční vzdělávání novinářek na volné noze působících bez stálého pracovního poměru nebo jako OSVČ, pro ženy na mateřské dovolené, ženy v předdůchodovém věku a nezaměstnané novinářky. Cílem kurzů je jednak posílení pozice volné novinářky na trhu práce, jednak sladění této profese s potřebami rodiny nebo překlenutí mateřské dovolené. Dalším záměrem je také popularizovat rovné příležitosti této cílové skupiny na trhu práce. Náplň kurzů vychází z potřeb uplatnění volných novinářek na trhu práce v komparaci s evropskými trendy. V každém regionu je program 3. kola kurzu *Volná novinářka, redakce a rodina* modifikován a specifikován potřebami cílové skupiny volných novinářek v regionu. Akcent je kladen na praktický výcvik všech dovedností multifunkčního novináře. O ten je ze strany volných novinářek největší zájem. S důrazem na praktický výcvik novinářských dovedností si účastnice ve třech kolech kurzu prošly tematic-

kými okruhy Jak správně psát do novin a časopisů i do internetových médií, dále otázky z problematiky právního minima volné novinářky aneb co musí a má vědět volná novinářka jako OSVČ

o autorském právu, živnostenském zákonu, zákonu o dani z příjmu apod. Důležitou součástí prezentace novinářek je tvorba vlastních webových stránek, úprava, grafika, vkládání textů, fotek apod. Součástí praktických cvičení kurzu vedoucí k dovednostem multifunkčního novináře bylo i fotografování a práce s digitální fotografií, stejně tak natočení videozáznamu a jeho střih. Míra a stupeň zvládnutí všech dovedností multifunkčního novinářky je značně rozdílná a vyžaduje opakované procvičování a trénink.

Barbora Tesařová,

občanské sdružení a portál Dobnet

Účastnice projektu volná novinářka v ulicích.

Foto Helena Kupčíková

Soutěže

Praxe tedy v tomto případě opět potvrdila, že spolu s vývojem moderních technologií a s tím souvisejícími změnami ve způsobech mezilidské komunikace (např. SMS) jde ruku v ruce také pokles kvality psaného textu. A to, bohužel, platí nejen pro běžného uživatele médií, ale také pro samotné autory.

Vítězství z regionální novinářské soutěže si nakonec odnesla Monika Petrová, studentka 2. ročníku ekonomické žurnalistiky VŠB-TU v Ostravě. Porotci ocenili hlavně originalitu jejího námětu a také práci s kompozicí. Spolu s dalšími čtyřmi nejlepšími autory získala finanční cenu a kromě knižního dárku i několikadenní studijní cestu do sousedního Polska. Díky vstřícnosti generálního konzulátu Polské republiky v Ostravě se tak ostravští studenti budou moci mimo jiné setkat se svými protějšky za naší severní hranicí a poznat i atraktivní místa jižního Polska, která se posléze mohou stát námětem jejich dalších novinářských počínů.

Š.iva

K diskusi

Slovenští novináři jdou příkladem

Zatímco náš Syndikát novinářů České republiky přešlapuje a neví si rady s přijímáním pracovníků firemních médií, tak Slovenský syndikát novinářů už dávno rozhodl. Jedním z bodů jeho jednání byl už před časem původně Klub novinářů podnikových novin. Jenomže zanikly někdejší okresní noviny, vznikly nové regionální tituly, klasické podnikové noviny či závodní časopisy jsou nahrazeny firemními novinami, časopisy nebo bulletiny, v regionech přibýlo množství printových a elektronických médií. Takže na Slovensku při tamním Syndikátu novinářů působí zdárně Klub firemních a regionálních médií. Vedou ho jenom ženy – Monika Nemčeková ze Slovenské brány, Helena Králíková z Tempa, Gabriela Rerčková z Nového života, Anna Lajmonová z Oravce, Lenka Skalická z Profimedia a Viera Barošková z Našej Senice. Počkáme si, jak to bude trvat dlouho u nás v České republice, kde nepochyb-

ně si lidé z těchto médií mají také co sdělovat a oč usilovat společně. Pochopitelně vše závisí na zájmu obou stran.

Miroslav Sígl

Podle platných stanov Syndikátu a platného Etického kodexu by zřízení obdobného Klubu novinářů firemních a regionálních médií mohlo pro SN ČR představovat problém. U firemních médií z důvodu střetu zájmů, konflikt zájmů je nasnadě i u tzv. radničních novin, na které v minulosti přišla řada stížností Etické komisi. U ostatních regionálních tištěných či elektronických médií vzájemně spolupráci nic nebrání, vhodný prostor tady již nyní nabízí každé regionální sdružení. Každá novinářská organizace musí tento problém řešit s ohledem na své možnosti a zkušenosti. Vzhledem k současné nelehké situaci Slovenského syndikátu novinářů, o které se píše v tomto čísle Mediažurnálu na straně 5, lze jeho snaze udržet co nejširší členskou základnu rozumět.

red

Žurnalistický slovník 2011

Ukázky pojmů, které nejsou běžně používány ani známé z *Praktické encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace* (LIBRI 2007, dotisk 2010).

spin doctor (angl. spin = otáčet se, rotovat, přeneseně ohýbat skutečnost) – osoba, jejímž úkolem je zajistit, aby událost byla médiu a v důsledku toho i veřejnosti vykládána z určitého žádaného úhlu pohledu. Jde o kombinaci krizového manažera a mediálního manipulátora. Termín používaný pro způsob, jak podat skutečnost co nejvýhodněji ve prospěch klienta, zpravidla politika. Mezi spin techniky patří pečlivý výběr informací a zdůraznění vhodných faktů na úkor faktů jiných, tzv. popření nepopření, tedy výrok, který vypadá jednoznačně, ale přitom je velmi neurčitý. K arzenálu spin dovedností patří též použití momentálně neověřitelné informace, nebo přehnaného tvrzení. Spin doktoři připravují volební kampaně, vystupují v mediálních diskusích jako nezávislí, ale ve prospěch svého klienta, působí jako poradci v krizových situacích apod. Typickou ukázkou *spin technik* je satirický film *Vrtěti psem* režiséra Barryho Levinsona s Dustinem Hoffmanem a Robertem de Niro o tom, jak zvýšit klesající popularitu hlavy státu. Jelikož americkému prezidentovi v důsledku sexuálního skandálu klesají volební preference, spojí se jeho zvláštní poradce s hollywoodským producentem, aby odvrátili pozornost veřejnosti jiným směrem. Snímek byl natočen podle smyšleného románu Larryho Beinharta – tudíž dodatečná souvislost s reálnými událostmi je čistě náhodná. **bo**

digitalizace médií – zavádění digitálních technologií do procesů masové komunikace, a to jak do výroby a zpracování mediálního produktu, tak do jeho multiplikace a masové distribuce (digitální vysílání rozhlasu, televize). „Digitální“ v širším slova smyslu znamená „číslicový“ (z anglického *digit* = číslice), odtud např. digitální hodinky, digitální ukazatel apod. V užším významu je jako „digitální“ označován proces, který signál nesoucí informaci zpracovává v binárních pulsech – bitech (bit = zkratka z angl. *binary digit*), které jsou číslicemi dvojkové soustavy. Základem digitalizace a aplikování digitálních technologií v oblasti masových médií se stal vynález vysoce integrovaných elektrických obvodů, tj. mikroprocesorů, a rozvoj výpočetní techniky, jež umožňuje zpracovávat obrovská množství dat v krátkých časových úsecích. Osobní počítač, který dnes v redakcích nahradil tradiční psací stroj, je již svoji podstatou digitální, veškeré operace provádí v binární podobě, do číslicové podoby jsou zde kódovány texty, grafy, obrázky, resp. v případě multimediálních CD-ROMů a u internetu rovněž animace, audio a video. Rovněž digitální fotografie se záznamem na magnetický nosič nahradila v redakcích fotografické přístroje zaznamenávající obraz na film. V tiskových médiích digitalizace již zcela vyřadila z výrobního procesu klasickou sazbu i fotosazbu textu a jeho lámání do stránek, které se dnes děje na obrazovkách počítačových monitorů (*DTP*). V rozhlase a televizi digitalizace pronikla nejprve do techniky využívané k záznamu a režijnímu zpracování zvukové i obrazové informace. S digitálním záznamem zvuku i obrazu je možné mnohem lépe a mnohotvárněji pracovat, aniž dochází ke ztrátě kvality tohoto záznamu při následném zpracování (editace, kopírování, přenos). Digitalizace mediálního produktu – textu, zvuku, obrazu, videa – umožňuje jeho pohotový a snadný transport

z místa reportáže do domovské redakce a po dalších úpravách k místům rozmnožení a distribuce (tiskárny, vysílače, webové stránky). Digitalizace médií se postupně rozšířila nejen do výroby, ale dnes také do šíření mediálních produktů. Pionýrem v tomto smyslu byly zvukové záznamy, které se dnes šíří a reprodukuji výhradně digitálně (CD a digitální přehrávače). Již od konce 90. let probíhá přechod na digitální rozhlasové (*DAB, DRM*) a digitální televizní vysílání šířené družicemi (*DVB-S*), kabelem (*DVB-C*), terestricky (*DVB-T*), v budoucnosti též prostřednictvím mobilních telefonů (*DVB-H*). Digitální rozhlasové a televizní vysílání je kvalitativně na vyšší úrovni než vysílání analogové. Možnost komprese digitálního signálu vede k účelnějšímu využívání širší pásma daného komunikačního kanálu, což umožňuje nejen vysílat větší počet programů v dané šíři pásma, ale také to vede k energetickým a ekonomickým úsporám. Příjem digitálního signálu však vyžaduje nákup nového přijímače, případně přídatného zařízení set-top boxu, který digitální signál konvertuje do podoby reprodukovatelné tradičním přijímačem.

Ve stále větší míře se jako distribuční kanál pro rozhlasové a televizní vysílání prosazuje internet. Vznikají digitální rozhlasové stanice šířené výhradně internetem. Telekomunikační společnosti začínají nabízet IPTV, tj. televizi přenášenou po digitalizovaných telefonních linkách s pomocí internetového protokolu. Digitálně, prostřednictvím satelitů, šíří svůj signál k vysílačům a do kabelových systémů některé české televizní stanice již od roku 1997, nejprve na satelitu Kopernikus, později prostřednictvím

Kresba Fedor Vico

družice Eurobird, dnes satelitem Astra 3A. Signál z tohoto satelitu se dá přijímat též individuálně prostřednictvím satelitního digitálního přijímače s dekódovací kartou. Od září 2000 je v České republice k dispozici placená nabídka digitálního satelitního vysílání UPC Direct, která nabízí v nejrůznějších variantách až padesát televizních programů. V roce 2005 téměř všechny evropské satelity vysílaly výhradně digitálně, dražší analogové vysílání z družic se postupně utlumuje. Státy Evropské unie počítají s tím, že vypnou analogové vysílání také u pozemních vysílačů, až rozhlas i televize začnou vysílat digitálně, a to nejpozději do roku 2012. V České republice probíhaly experimenty s terestrickým vysíláním digitální televize od roku 2001. Oficiální začátek digitálního vysílání v České republice se datuje dnem 21. října 2005, kdy zahájil vysílání tzv. veřejnoprávní multiplex s programy České televize (ČT1, ČT2, ČT24, později též ČT4 Sport) a Českého rozhlasu (ČRo1-Radiožurnál, ČRo2-Praha, ČRo3-Vltava, ČRo Leonardo, ČRo D-dur, Rádio Česko, Rádio Wave). V roce 2006 Rada pro rozhlasové a televizní vysílání udělila první licence pro nové digitální televizní programy. Přechod na samostatné digitální rozhlasové vysílání (*DAB, DRM*) zatím nemá určený časový horizont. Digitální distribuce nových rozhlasových programů (např. ČRo Leonardo, ČRo D-dur, Rádio Česko) zatím probíhá buď v rámci *DVB-T*, společně s digitální televizí, nebo prostřednictvím internetu. **mš**

Čeští fotoreportéři – obrazový seriál Mediažurnálu

Dana Kyndrová

Dana Kyndrová (1955) začala fotografovat v osmnácti letech. V letech 1974–1979 vystudovala francouzštinu a ruštinu na Filozofické fakultě UK v Praze. Od roku 1980 působila deset let na katedře jazyků strojní fakulty ČVUT a od roku 1990 na katedře jazyků AMU. Od roku 1992 je volnou fotografkou.

Uspořádala řadu výstav doma i v zahraničí a vydala sedm autorských publikací: **Nepolepitelná víra v lepší budoucnost** (1998), **Per musicam aequo** (1998), **Žena mezi vdechnutím a vydechnutím** (2002), **Odchod sovětských vojsk 1990–1991** (2003), **Podkarpatská Rus. Fotografie z let 1991–2006** (2007), **Algerie–Togo** (2009, společně se svojí matkou Libuší Kyndrovou) a **Rituály normalizace / Československo 70.–80. let** (2011).

Získala řadu ocenění ve fotografických soutěžích: 1995–1999 **Czech Press Photo** (celkem 7 cen), 1998 – hlavní cena v národním kole **Fujifilm Euro Press Photo Awards** (reprezentovala ČR v únoru 1999 na evropském kole v Londýně) nebo 2006

– **Grant hlavního města Prahy** za soubor fotografií z ruské pravoslavné pouti. V roce 2009 jí byl Asociací fotografie udělen titul **Osobnost české fotografie 2008** za projekt výstavy a publikace **1945 Osvobození ... 1968 Okupace. Sovětská vojska v Československu**, který připravovala čtyři roky.

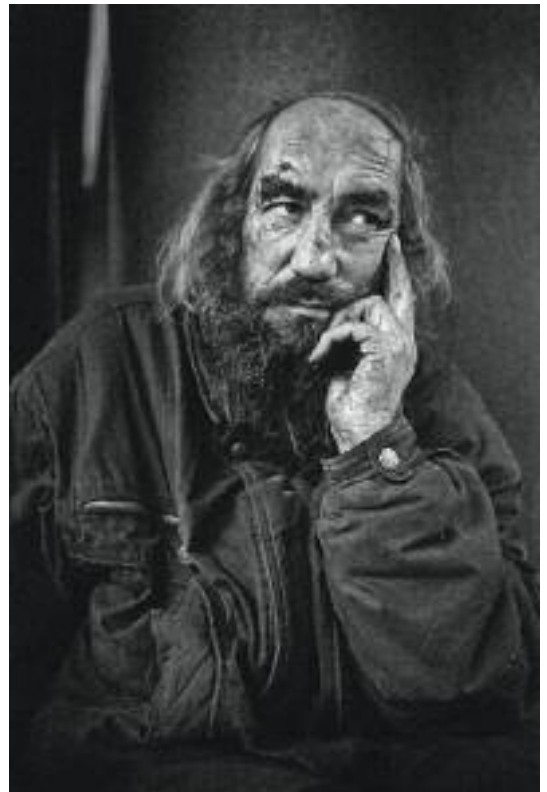
Kromě své vlastní fotografické tvorby se začala v posledních letech věnovat i kurátorské a organizační činnosti v oblasti fotografie, je mj. spoluautorkou monografie **Miloň Novotný. 1930–1992** (2000).

Představuje se na vlastních stránkách www.kyndrova.cz.

Žije a pracuje v Praze.

Připravil

Miroslav Hucek ■

Bezdomovec, Hlavní nádraží, Praha, 2007

Praha, 1978

■ **Čeští fotoreportéři – obrazový seriál Mediažurnálu**

Dana Kyndrová

Odchod vojsk, 1990–91

Paříž, 1973

Májáles, Praha, 1990

Armáda spásy, Praha, 2007

Ruský pravoslavný klášter Pjuchdice, 2000

V Křížové chodbě Staroměstské radnice v Praze je od začátku července do poloviny srpna 2011 otevřena výstava Dany Kyndrové **Rituály normalizace**.

Výstava **Sbohem, armádo** k 20. výročí odchodu sovětských vojsk z Československa je k vidění ve dnech 25. 6.–3. 7. 2011 v Milovicích–Mladé.